

Låda med Carl Larssons pastellkritor. Foto: Cecilia Heisser, Nationalmuseum (CC BY)

Carl Larssons Ateljéidyll undersöks i Kulturarvslaboratoriet

Pastellmålningen *Ateljéidyll* från 1885 undersöks i ett gästkollegeprojekt tillsammans med Nationalmuseum. Målningen är i dag i sådant skick att den inte kan visas. Målsättningen är att bedöma om det är möjligt att konservera pastellmålningen och med vilka metoder det kan göras, för att åter kunna visa den för Nationalmuseums besökare.

Projektet pågår till december 2020 och Karin Wretstrand är gästkollega från Nationalmuseum.

Det har gjorts materialtekniska undersökningar och analyser i laboratorier vid Nationalmuseum, Riksantikvarieämbetet i Visby och RISE Innventia AB. Förhoppningen är att analysvaren kan ge stöd att fatta rätt beslut och om det finns en rimlig chans att minska nuvarande deformation genom att temporärt öka papperets flexibilitet i en fuktkammare.

Arbetet kommer också att ge ett kunskapsutbyte mellan specialister inom konst- och konserveringskunskap.

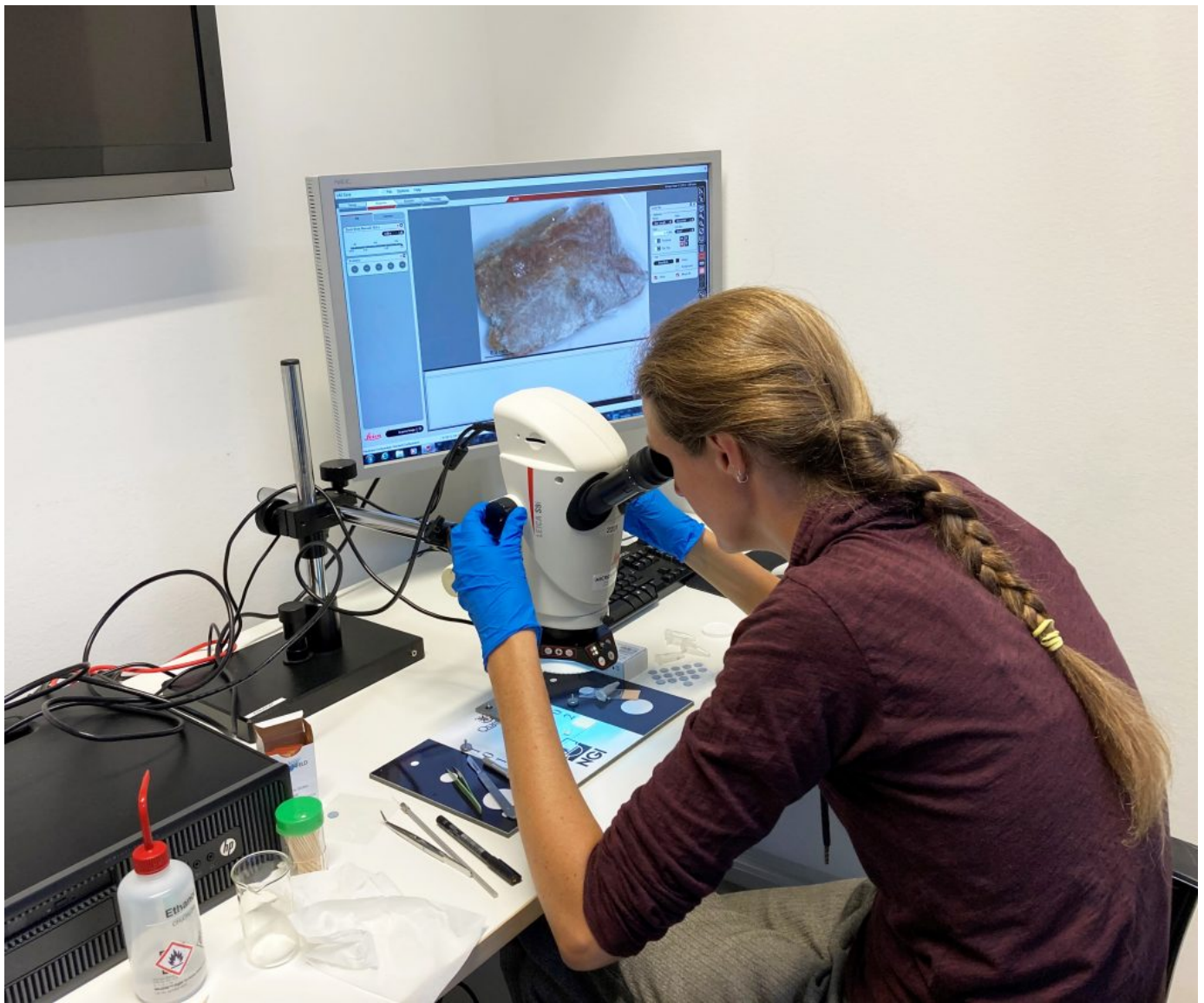

Marei Hacke förbereder FT-IR mikroskopet med flytande kväve som kylvätska för att kyla ned detektorn. Foto: Karin Wretstrand, Nationalmuseum (CC BY)

Teknisk undersökning

Undersökningar har gjorts med olika instrument och utrustning. Under mikroskop, med kemiska tester, med Raman och infraröd spektroskopi. Teknisk fotografering har gjorts i påfallande ljus, släpljus och i ultraviolett ljus (ultraviolett fluorescens, UVF) och även i infraröd reflektografi (IRR).

Det gjordes för att analysera papperets fiberinnehåll och för att identifiera pigment, bindemedel, eventuella rester av fixermedel och rester av lim från tidigare konserveringsåtgärder.

Marei Hacke undersöker prover under mikroskop. Foto: Karin Wretstrand, Nationalmuseum (CC BY)

Målningen förlorar pigment

Vid varje förflyttning förlorar pastellen avsevärt med pigment så man vill också undersöka möjligheten att applicera ett fixermedel samt även förstärka ramens skyddande och stötdämpande effekt. Parallellt pågår ett projekt för att genom 3D scanning och 3D printning tillverka ett strukturellt stöd till pastellmålningen.

Målningens kondition

Pappret är relativt tjockt och maskingjort med en gulbrun missfärgning och deformationer i form av kraftiga bucklor/bulor. Det finns rester av lim på verso. Konstverket ”dammar” av lösa nedbrutna pappersfibrer och pigmentkorn.

Pappret är tyvärr kraftigt nedbrutet. Kemiskt innebär det att de långa cellulosamolekyler som bygger upp pappersfibrerna spjälkas vilket leder till allt kortare och svagare fibrer. Pappret förlorar sin flexibilitet och revor samt brott uppstår. Konstverket uppvisar också dålig vidhäftning mellan pigment och underlag.

Torrpastell som teknik

Torrpastell på papper är en svår och ömtålig teknik. Pastellkritor innehåller pigment och fyllmedel som till exempel krita och bara så lite bindemedel att kritan knappt håller ihop.

Man strävade efter ett pudrigt, matt och sammetsliknande uttryck och därför var konstnären restriktiv med att använda fixermedel, om det blev för mycket så klumpade pigmentkornen ihop sig och det önskade uttrycket gick förlorat. Pastellens yta, färgskiktet, kan idag inte beröras utan att märken och spår uppstår.

Tom Sandström tar prover från Carl Larssons pastellkritor. Foto: Cecilia Heisser, Nationalmuseum (CC BY)

Material och utförande

Pappret är av en sämre kvalitet och fixeringsmetoden mindre lyckad. Tidigare monteringsmetod och inramning ha snarare skapat problem än avlastat och skyddat pastellen. Tyvärr måste man säga detsamma om de konserveringsåtgärder som utfördes 1971.

En gåva till Nationalmuseums samlingar

Pastellmålningen *Ateljéidyll* utförde Carl Larsson 1885 och den föreställer hans hustru Karin som sitter i ateljén med dottern Suzanne i famnen. Den införlivades i Nationalmuseums samlingar redan 1886 i form av en gåva från Pontus Furstenberg.

Carl Larssons verk i Nationalmuseums samlingar uppgår till närmare 600 stycken och omfattar målningar, teckningar och grafiska blad. Men det är bara ett konstverk som kan betecknas pastellmålning och det är *Ateljéidyll*. Ordet pastell syftar både till materialet, pastellkritan och

föremålet. En pastell kan vara en pastellteckning uppbyggd av linjer eller en pastellmålning, uppbyggd av ytor.

Tom Sandström och Karin Wretstrand tittar på Carl Larssons pastellkritor på Carl Larsson-gården.

Foto: Cecilia Heisser, Nationalmuseum (CC BY)

Projektet hos Nationalmuseum är finansierat av Nationalmuseums donatorgrupp.

Inom gästkollegekonceptet erbjuder Riksantikvarieämbetet utan kostnad de personalresurser som krävs för att man skall få handledning till specifika instrument eller till att använda avancerade dokumentationsmetoder, samt för- och efterarbete för gästkollegeprojektet.

Här kan du läsa mer om att vara gästkollega.

★ **Publicerad:** 8 december 2020

☆ **Uppdaterad:** 9 december 2020

Kontaktperson

Marei Hacke

Kulturvårdsavdelningen

08-5191 8115

marei.hacke@raa.se

 Kategorier: Kulturarvslaboratoriet

 Etiketter: Ateljéidyll, Carl Larsson, Gästkollega, Nationalmuseum, Patellmålning

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIEÄMBETET

 Besöksadress

 registrator@raa.se

 08-5191 80 00

Felanmälan och synpunkter: webb@raa.se